

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ 2017-2018 AKADEMİK YILI
TİCARET HUKUKU DERSİ FİNAL SINAVI CEVAP ANAHTARI
(İKİNCİ ÖĞRETİM)

OLAY I

2013 yılında açtığı pastaneyi kendi adına işleten tacir (T), gerçekte mevcut olmamasına rağmen düğün organizasyonu ile iştigal eden bir ticari işletme işlettiğini söyleyen (B)'ye 5.000 TL karşılığında bir düğün pastası satıp teslim etmiş, ancak (B) satış bedelini ifa etmemiştir.

İşletmesinin daha çok tanınmasını hedefleyen (T), "70 Yıllık Tarihi Pastane" sloganıyla gazetelere reklam vermeye başlamıştır. Reklamlardan haberdar olan Tüketici Derneği (D), reklamların yayınının durdurulması ve 30.000 TL maddi tazminatın kendisine [= (D) Derneğine] ödenmesi talepleriyle dava açmıştır.

(T), pastaneyi yönetmesi ve her türlü işini yürütmesi için gerçek kişi (A)'yı atamış ve ticaret siciline tescil ettirmiştir. Göreve başlayan (A), bir süre sonra kârlı olmadığını düşündüğü pastaneyi nalbur dükkânına çevirmiştir.

SORULAR

1) (T)'ye olan borcunu yerine getirmeyen (B)'nin iflas yoluyla takip edilmesi mümkün müdür? (B)'nin sıfatını da dikkate alarak açıklayınız. (5 puan)

Bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişiye tacir denir (TTK m. 12/1). Bir ticari işletme veya şirket mevcut olmamasına rağmen, mevcutmuş gibi iyiniyetli üçüncü kişilerle kendi adlarına veya şirket adına ortak sıfatıyla işlem yapan kişiler ise tacir sıfatına haiz olmamalarına rağmen tacir gibi sorumlu olurlar (TTK m. 12/3). Tacir gibi sorumlu olmakla ifade edilen tacir olmanın külfetlerine katlanılacağı fakat nimetlerinden yararlanılamayacağıdır. Tacir olmanın külfetlerinden biri de tacirin her türlü borcundan dolayı iflasa tabi olmasıdır (TTK m. 18/1). Bu bilgiler ışığında, gerçekte mevcut olmamasına rağmen bir ticari işletme işlettiğini söyleyen (B), tacir olmamasına rağmen [(T)'nin kötü niyetli olduğuna yönelik bir bilgi de mevcut olmadığından] tacir gibi sorumlu olacak ve tacir olmanın külfetlerine katlanacaktır. Bu sebeple, (T)'ye olan borcunu yerine getirmeyen ve tacir gibi sorumlu olan (B)'nin iflas yoluyla takip edilmesi mümkündür.

2) Tüketici Derneği (D) tarafından açılan davanın dayanağını tespit ederek (D)'nin ileri sürdüğü taleplerin hukuken yerindeliliğini ayrı ayrı tartışınız. (5 puan)

Rakipler arasındaki veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer bir şekilde aykırılık teşkil eden ticari uygulamalar ve davranışlar haksız ve hukuka aykırıdır (TTK m.54/2). Ticaret Kanunu'nda sınırlı olmamakla birlikte, düzenlenen haksız rekabet hâllerinden birisi de gerçek dışı ve/veya yanıltıcı beyanlarla kendini veya üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmektir (TTK m. 55/1-(a).2). Haksız rekabet hallerinde açılacak hukuk davaları, tespit davası, önleme davası, eski hâle getirme davası ve tazminat davasıdır (TTK m. 56/1). Sayılan davaların tümü bakımından dava yetkisini haiz kişiler, haksız rekabet yüzünden ekonomik çıkarları zarar gören veya zarar görme tehlikesine maruz bulunan kişiler ve müşterilerdir (TTK m. 56/1-2-3). Mesleki ve ekonomik birlikler, tüketicilerin ekonomik çıkarlarını koruyan sivil toplum kuruluşları ve kamusal nitelikli kurumlar ise tazminat davası dışındaki davaları açmaya yetkilidir (TTK m. 56/3). Somut olayda, (T)'nin ticari işletmesini 2013 yılında açmış olmasına rağmen "70 Yıllık Tarihi İşletme" sloganıyla gazetelere reklam vermesi, aldatıcı mahiyettedir ve haksız rekabet teşkil etmektedir. Tüketicilerin ekonomik çıkarlarını koruyan bir sivil toplum derneği olan (D)'nin açtığı dava bakımından reklamların yayınının durdurulması talebi isabetli iken, tazminat talebinde bulunmaya yetkisi olmadığından 30.000 TL maddi tazminatın kendisine ödenmesi talebi isabetsizdir.

3) Pastanenin nalbur dükkânına çevrilmesi işlemi (A)'nın yetkisi açısından değerlendiriniz. (5 puan)

Ticari temsilci, işletenin, işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere yetki verdiği kişidir (TBK m. 547/1). Ticari temsilci işletmenin amacına dahil her türlü işlemde işletme sahibi adına yetkilidir (TBK m.548/1). İşletmenin iştigal konusu temsilcinin yetkisinin tabii hukuki sınırını oluşturur. Ticari temsilcinin yaptığı iş ve işlemlerin, objektif olarak işletmenin amacına ve konusuna ilişkin olması gerekir. Temsilci işletmenin işletilmesi için

atandığından, bizatihi işletmenin hukuki ve maddi varlığını sonlandıran veya değiştiren türden temel nitelikteki işlemlerin yapılması konusunda da temsil yetkisini haiz değildir. Bu bağlamda, tacir (T) tarafından pastaneyi yönetmesi ve her türlü işini yürütmesi için atanan ve ticaret siciline tescil ettirilen (A) ticari temsilci konumundadır. Pastanenin nalbur dükkânına çevrilmesi işlemi açıkça, işletme konusunun tamamen değiştirilmesi niteliğinde olacağından (A)'nın bu işlem bakımından yetkisinin bulunmadığı ifade edilmelidir.

OLAY II

(A) satın aldığı buzdolabının bedelini ödemek amacıyla, (İ) Bankası Zeytinburnu Şubesi nezdinde işleyen çek hesabı üzerinden kendisine [= (A) 'ya] verilmiş olan çek yapraklarından birinin üzerine, lehtar hanesine "(L) veya hamiline", düzenlenme tarihi kısmına "27.09.2017" yazıp ödeme yerini boş bırakmış; düzenlenme yerini "Uşak" olarak doldurduktan sonra diğer unsurları tamam olan çek yaprağını (L)'ye teslim etmiştir. (L) çeki bir tam ciro ile (K)'ye; (K)'nin kasasından çeki alan (Ü) bir beyaz ciro ile (M)'ye devir ve teslim etmiştir. (A), 09.10.2017 tarihinde (İ) Bankası Zeytinburnu Şubesini arayarak çek bedelinin ödenmemesi talimatını vermiş ve çek hesabındaki tüm parayı çekmiştir. (M) çeki, 16.10.2017 tarihinde ödeme için (İ) Bankası Zeytinburnu Şubesine ibraz etmiştir.

SORULAR

1) (M)'nin meşru/yetkili hamil olup olmadığını belirleyiniz. (5 puan)

Olaydaki gibi belirli bir kişi lehine "veya hamiline" kelimesinin eklenmesi ile düzenlenen çek, hamiline yazılı çek sayılır (TTK m. 785/2). Hamiline yazılı kıymetli evrakın devri için senet üzerindeki zilyetliğin geçirilmesi yeterlidir (TTK m. 647/1). Olaydaki çek hamiline yazılı olup, ciro zincirinin düzgün olup olmadığı önem arz etmeksizin, senedi elinde bulunduran kişi meşru/yetkili hamil sayılır. Hamiline çeklerde yapılan cironun temlik ve teşhis fonksiyonu yoktur; hamiline çekte yapılan ciro sadece teminat fonksiyonuna sahiptir. Dolayısıyla (M) meşru/yetkili hamildir.

2) Çekin süresinde ibraz edilip edilmediğini değerlendiriniz. (5 puan)

Bir çek düzenlendiği yerde ödenecekse 10 gün, düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse 1 ay içinde muhataba ibraz edilmelidir (TTK m. 796/1). TTK m. 796/1'de "yer" ifadesi ile işaret edilenin, il sınırları olduğu yerleşik Yargıtay uygulamasınca ve doktrince de kabul edilmektedir. Olaydaki çekin düzenlenme yeri Uşak'tır; ödeme yeri ise boş bırakılmıştır. Çekte ödeme yerine dair bir açıklık olmaması/boş bırakılması durumunda ödeme yeri, muhatabın ticaret unvanının yanında gösterilen yer kabul edilir (TTK m. 781/2). Bu durumda olaydaki çekin ödeme yeri İstanbul, Zeytinburnu'dur. İbraz süresinin belirlenmesi bakımından fiilen ibrazın gerçekleştirildiği yerin hiçbir önemi yoktur. Önemli olan senetten anlaşılan ödeme yeridir. Dolayısıyla ödeme ve düzenlenme yerleri farklı olan bu çekte ibraz süresi 1 aydır. 27.09.2017 tarihinde düzenlenen çek, 16.10.2017 tarihinde bir aylık süre içinde ibraz edildiği için ibraz, süresindedir.

3) (İ) Bankası, (A)'nın çek bedelinin ödenmemesi yönündeki talimatı ile bağlı mıdır? Açıklayınız. (5 puan)

(A)'nın çek bedelinin ödenmemesi yönündeki talimatı TTK m. 799 hükmü anlamında "çekten cayma beyanı" olarak kabul edilir. Çekten caymanın hüküm ifade edebilmesi için şu şartların gerçekleşmesi gerekir: i) Çekte düzenlenme günü olarak gösterilen tarihin ertesi gününden itibaren hesaplanacak (TTK m. 796/son) ibraz süresi geçmiş bulunmalıdır. ii) İbraz süresi içinde çek, ödenmek için muhataba ibraz edilmemiş ve ödenmeme durumunda bu husus usulüne uygun olarak tespit ettirilmemiş olmalıdır. Bu iki şartın gerçekleşmesi anında cayma beyanı -ister ibraz süresi içinde ister süre dolduktan sonra yapılmış olsun- hüküm ifade etmeye başlar. Ancak olayımızda (M), ibraz süresi dolmadan çeki ödeme için (İ) Bankasına ibraz ettiği için, (İ) Bankası (A)'nın cayma beyanı ile bağlı olmayacaktır.

OLAY III

09.09.2015 tarihinde ticaret siciline tescil edilen, 1.000.000 TL esas sermayeli (Z) Taşımacılık Anonim Şirketinin [= (Z) AŞ] sermayesinin 920.000 TL'si tescil anında ödenmiştir. (Z) AŞ'nin paylarının tamamı (A) ve (B) grubu

olmak üzere ikiye ayrılmıştır. (A) grubu paylar 10 adet olup, her birinin itibari değeri 50.000TL'dir. (B) grubu paylar ise 25 adet olup her birinin itibari değeri 20.000TL'dir.

(Z) AŞ esas sözleşmesinde aşağıdaki hükümler yer almaktadır:

- (Z) AŞ paylarının taşımacılıkla iştilal etmeyen kimselere devri, şirketin onayına tabidir.
- (Z) AŞ yönetim kurulu tek kişiden oluşur. İlk yönetim kurulu üyesi (A) grubu pay sahiplerinden (A) Ltd. Şti.'dir. Yönetim ve temsil yetkisinin yönetim kurulu üyelerine ve/veya üçüncü kişilere devri mümkündür.
- Genel kurul toplantılarında pay sahipleri, ancak avukatlar tarafından temsil edilebilir.
- (A) grubu payların her biri 1 oy hakkına ve (B) Grubu payların her biri 10 oy hakkına sahiptir.

Gerçek kişi (C), yönetim kurulu üyesi (A) Ltd. Şti.'yi yönetim kurulunda temsil etmek üzere atanmış ve ticaret siciline tescil edilmiştir. Göreve başlayan (C) maliki olduğu beş adet tırı, 150.000 TL karşılığında iki yıl süreyle (Z) AŞ'ye 21.04.2016 tarihinde kiralamıştır. (C) daha sonra aldığı bir yönetim kurulu kararı, hazırladığı iç yönerge ve imza sirküleri uyarınca şirket müdürlerini atama yetkisini tamamen (D)'ye devretmiştir.

(Z) AŞ'ye ait garajda, araç bakımlarının zamanında yapılmaması sebebiyle 29.08.2017 tarihinde çıkan yangın sonucunda müşterilerden (M)'ye ait ürünler yanmıştır. İflasına karar verilen (Z) AŞ'den zararını tazmin edemeyeceğini düşünen (M), yönetim kurulu üyesi (A) Ltd. Şti. ile (C) aleyhine, meydana gelen zararın tazmini talebiyle dava ikame etmiştir.

SORULAR

1) (Z) AŞ esas sözleşmesinde yer alan hükümlerin geçerli olup olmadıklarını değerlendiriniz. (30 puan)

(i) **TTK m. 492 hükmü uyarınca esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, nama yazılı payların şirket onayıyla devredilebileceği kararlaştırılabilir. Yine TTK m. 493/1 uyarınca şirket sözleşmesinde öngörülen önemli bir sebebin ileri sürülerek devir işlemine onay vermeyi reddedebilir ve mezkûr hükmün ikinci fıkrasına göre pay sahipleri çevresinin bileşimine ilişkin esas sözleşme hükümleri, önemli sebep kabul edilir. (Z) AŞ'nin esas sözleşmesinde yer alan hüküm ise, TTK m. 492 ve 493/1 ve 2 hükümleri kapsamında geçerli bir hükümdür.**

(ii) **TTK m. 359/1 hükmü uyarınca yönetim kurulunun bir kişiden oluşması ve bu bir kişinin gerçek veya tüzel kişi olması mümkündür. Aynı fıkra gereği, ilk yönetim kurulu üyesi/üyeri, esas sözleşme ile tayin edilecektir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise, tüzel kişinin yönetim kuruluna seçilmesi hâlinde, o tüzel kişiyi temsil edecek/tüzel kişi adına, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan edilir.**

TTK m. 367 uyarınca yönetim; TTK m. 370 uyarınca temsil yetkisi yönetim kurulunca devredilebilir. Yönetim yetkisinin kısmen/tamamen devri için esas sözleşmede bu hususta bir hüküm yer almalı ve yönetim yetkisinin devrine yönelik olarak bir iç yönerge hazırlanmalıdır. Ayrıca temsil yetkisinin devrinde, en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması gerekir. Olayımızda (Z) AŞ yönetim kurulu tek kişiden oluştuğu için, mevcut esas sözleşme değiştirilmedikçe, temsil yetkisinin devri mümkün değildir.

(iii) **TTK m. 425 c. 2 uyarınca "(t)emsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir." Söz konusu bu hüküm, diğer sınırlamalar bakımından bir düzenleme getirmemektedir. (Z) AŞ esas sözleşmesinde yer alan hükmün geçerliliği de bu itibarla tartışmaya açıktır. Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere kanun koyucunun tavrı, temsilcinin pay sahibi olmasına yönelik düzenleme ile ilgilidir ve diğer sınırlamalar bakımından bir düzenleme içermemektedir. Buna karşılık TTK m. 340 hükmünden hareketle, Kanun'un bu düzenlemeye açıkça cevaz vermediğinden bahisle (Z) AŞ esas sözleşmesinde yer alan bu hükmün geçerli olmadığı da belirtilebilir.**

(iv) **TTK m. 479/1 uyarınca oyda imtiyaz, eşit itibari değeri haiz paylara farklı sayıda oy hakkı verilmek suretiyle tanınabilir ve aynı maddenin ikinci fıkrasına göre bir paya en çok on beş oy hakkı tanınabilir. (A) ve (B) grubu paylar farklı sayıda oy hakkını haiz olsa ve oy hakkındaki tavan sayıya riayet edilse de eşit nominal değere sahip olmadığından oy hakkında imtiyaz yönelik (Z) AŞ esas sözleşme hükmü geçersizdir.**

2) (C)'nin şirket müdürlerini atama yetkisini devir işlemi hukuka uygun mudur? Gerekçeli olarak açıklayınız. (10 puan)

TTK m. 375/1-d uyarınca “(m)üdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları” yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerindedir. (C)'nin aldığı kadar ise, müdürlerin atanması konusundaki yetkiyi tamamen (D)'ye bırakmaya yönelik olduğu için, belirtilen hükme aykırıdır ve bu nedenle geçerli değildir.

3) (C)'nin yaptığı kira sözleşmesinin geçerli olup olmadığını, işlemin tarihini, bedelini ve taraflarını dikkate alarak tartışınız. (10 puan)

TTK m. 356 uyarınca; “(ş)irketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeler, genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmaz. Bu sözleşmelerin onaylanmasından ve tescilinden önce, bunların ifası amacıyla yapılmış olan ödemeler dâhil, her türlü tasarruf geçersizdir.” (C)'nin yapmış olduğu bu işlem, anılan maddede belirtilen iki yıllık süre içerisinde yapılmıştır ve sermayenin onda biri olan 100.000 TL'nin üzerindedir. İşlem konusu tırlar, TTK m. 356/son kapsamında işletme konusunu oluşturan ayın/dönen malvarlığı niteliğinde olmadığından, mezkûr hükümde belirtilen istisna uygulama alanı bulmaz.

TTK m. 395/1 c. 1'de düzenlenen şirketle işlem yapma yasağı gereğince; “(y)önetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz; aksi hâlde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir.” (Z) AŞ genel kurulunda/esas sözleşmesinde, yönetim kuruluna bu yönde verilmiş bir izin söz konusu olmadığı için yapılan işlem askıda hükümsüzdür. Genel kurul tarafından izin/onay verilmediği sürece şirketi bağlamaz. (Z) AŞ yönetim kurulu üyesi her ne kadar (A) Ltd. Şti. olsa ve yapılan işlemi (C) yapmış olsa da (C), (A) Ltd. Şti.'nin temsilcisi konumunda olduğundan, şirketle işlem yapma yasağı tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin temsilcisine de şamildir ve TTK m. 395 hükmü, (C) tarafından yapılan işlem bakımından da uygulanır.

4) (M) tarafından, açılan davanın hukuken yerindeliğini

a) davacı sıfatı (5 Puan)

b) her bir davalı açısından (15 puan)

İcra ve İflas Kanunu hükümlerini dikkate almaksızın, Türk Ticaret Kanunu hükümleri bakımından ayrı ayrı değerlendiriniz.

(a) TTK m. 556 uyarınca “(z)arara uğrayan şirketin iflası hâlinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını şirket alacaklıları da haizdir.” Alacaklının açacağı sorumluluk davasında zararın dolaylı zarar niteliğinde olmaması hâlinde şirketin/(Z) AŞ'nin iflas etme şartı da aranmamaktadır. (Z) AŞ garajında meydana gelen bu yangından kaynaklı zarar, doğrudan zarar niteliğinde olduğundan şirketin/(Z) AŞ'nin iflası gerekli değildir; ancak iflas hâli sorumluluk davasının ikamesine engel değildir. Bu itibarla (M), davacı sıfatını haizdir.

(b) TTK m. 553/1 gereği, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde sorumludur. (Z) AŞ garajında çıkan yangın, araç bakımlarının zamanında yapılmaması sebebiyle meydana geldiğinden yönetim kurulu üyesinin kusuruna işaret eder; bu itibarla (A) Ltd. Şti.'nin sorumluluğu gündeme gelebilir. Tartışmalı olmakla birlikte yöneticilerin sorumluluğunda kusur karinesi de işlev görür. Kusuru bulunmadığını ispat yükü, (A) Ltd. Şti.ne aittir. Ancak TTK m. 553/3 gereği yönetim kurulu üyesinin, kontrolü dışında kalan kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar dolayısıyla sorumlu olması söz konusu değildir ve bu sorumlu olmama hâli, gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz.

Yönetim kurulu üyesi sıfatını haiz (A) Ltd. Şti.,nin temsilcisi (C) ise yönetim kurulu üyesi ve dolayısıyla yönetici olmadığından, (C)'ye dava yöneltmesi mümkün değildir.